WASHINGTON D C

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 191. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го СЕРПНЯ 1950. No. 191. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 18, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

УРЯД ЗА ЗАГАЛЬНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ МОЛОДІ

Вашингтон, 16. серпня. — Не зважаючи на те, що ще минулого тижня президент Труман заявляв, що не хоче зміняти теперішньої програми воєнної підготовки, секретар оборони Луї Джонсон, покликуючись на одобрення президента, вислав сьогодні листи до обох конгресових комісій збройних сил з домаганням, щоб Конгрес негайно приступив до обговорення закону про загальний військовий вишкіл молоді. Одначе Джансон заповів, що закон, навіть як буде ухвалений, увійде в життя тільки тоді, коли президент накаже його виконати. Це тому, що під теперішню пору збройні сили нації не мають доволі інструкторів на вишкіл.

Законопроєкт, якого ухвалення домагається секретар оборони, є в засаді цей самий, що його президент передав Конгресові до ухвалення в 1947 р. У ньому находяться постанови, щоб молодь у віці 17-20 років обовязково піддалася військовому вишколові на шість місяців, після чого прийде добровільний вибір роду зброї і вишкіл у ньому на дальших шість місяців. Платня підчас обох періодів вишколу має виносити $30 місячно. Як хто має когось на утреманні, то буде діставати додатково по $50 на одну особу, а по $65 на дві або й більше.

АДВОКАТ ЗАСУДЖЕНИХ КОМУНІСТІВ ДОМАГАЄТЬСЯ НОВОГО ПЕРЕСЛУХАННЯ.

Ню Йорк. — У передодень покликання до суду 11 засуджених комуністичних провідників, щоб почути їхні аргументи, чому вони не мають бути відіслані до тюрми для відбуття кари, оборонець засуджених Абрагам Ізерман зголосив до суду петицію, щоб засуджених залишити дальше на волі і зарядити ще нове переслухання. Прохання на переслухання оперте на твердженні адвоката, що в „законі є помилка, а крім того ми вважаємо, що він йде в розріз з устійненими конституційними засадами, висловленими в Хартії Прав". Дальше адвокат твердить, що засуд має політичний підклад і що це приспішить третю війну.

ХАРЧІ ПОДОРОЖІЛИ ВДВОЄ ВІД ДРУГОЇ ВІЙНИ.

Агенція Юнайтед Прес перевела розсліди над ціною харчів, щоб бути готовою на випадок контролі цін і пайкування. При цій нагоді можна було прослідити, що ціни харчів подвоїлися, а в деяких випадках потроїлися від часу заведення контролі підчас другої світової війни. Найвище пішла вгору ціна від 12 квітня 1941 р., коли през. Рузвелт покликав до життя Бюро Адміністрації Цін. Для прикладу подають ціни: кави, яка тоді коштувала 25.1 цнт. на фунті, — тепер 81.7; вепрове мясо (чапс) тоді 27.1 — тепер 80.1; бараболі, пачка 5 фунтів, тоді 12.6, — тепер 22.7; молоко, кварта, 12.9—тепер 19.6; масло 42.4 тепер 67.7 і т. д.

● **Мексиканці вдоволені** з нового амбасадора, О'Двайєра. Його знає багато мексиканців, що відвідували Ню Йорк.

АРМІЯ ВІДКРИВАЄ ЦЕНТРИ ДЛЯ ВПРАВ

Команда армії оприлюднює, що відкриває одинадцять вищих кадр для тренування і спеціялізації вояків. Вони будуть приміщені в теперішніх постоях армії. Основне тренування для всіх відділів армії і поступовий вишкіл в воєнних операціях будуть відбуватися в таких осередках: для протилетунської артилерії у Форт Блісс, Тексас; для артилерії в Форт Сілл, Оклагома; для хемічної війни в Еджвуд, Мд.; для медичного корпусу у Форт Сем Гюстон, Тексас. Інші дуже спеціяльні вишколи будуть переводити в місцевостях, які будуть подані до відома при бранці.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ 150,000 КАЛІК ПІДЧАС НАПАДУ НА НЮ ЙОРК

Ню Йорк.—Місто мусить бути готове заопікуватися 150,000 жертвами, які можуть зазнати каліцтва підчас нападу атомової бомби, як це виявив комісар шпиталів д-р Маркус Д. Когел. Жахлива вістка, одначе не безнадійна" сказав доктор. Трудноші полягають в тому, що на випадок нещастя міські шпиталі будуть переповнені, отже не буде де примістити ранених. Тому таке місце як треба числити не за місцеве, а за загальнокраєве і в цьому мусить допомогти уряди й громади з усіх стейтів. Одначе громадяни Ню Йорку мусять бути витреновані на таку необхідність. На це повинні памятати самі родини й шукати місця, де вони могли б дістати лекції для готовости в біді.

ПАЛАТА УХВАЛИЛА УЗГІДНЕНИЙ БИЛ ПРО СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вашингтон, 16. серпня. — Палата репрезентантів 374 голосами проти 1 ухвалила „пересипаний" законопроєкт суспільного забезпечення, відкинувши в останній хвилині поправки, яких домагався президент Труман вже після узгодження законопроєктів обох палат на конференції. Обопартійний законопроєкт підносить старечу пенсію пересічно на 90 відсотків і допускає до системи суспільного забезпечення нових 10,000,000 робітників. Тому, що це компромісовий законопроєкт, ухвалений на конференції з сенаторами, є надія, що його ухвалить негайно повний сенат. Одинокий голос спротиву в палаті віддав конгресмен Джан В. Бирнес з Висконзини, який домагався відіслання проєкту ще раз до конференції для поправок. У порівнянні з першим Актом Суспільного Забезпечення з 1935 р. новий законопроєкт іде далеко вперед і містить 30 різнородних змін. Праця над основною перерібкою закону тривала цілий рік.

В АМЕРИЦІ

● **Гарячу погоду на найближчих** 30 днів заповідає бюро погоди в Ню Йорку. Каже, що температура буде понад-нормальна до половини вересня в більшій частині стейтів.

● **41 робітників** покинули працю в Боммер Компані в Брукліні на знак протесту проти затруднювання комуніста. Ним є зять Ізраеля Амтера, кол. комуністичного кандидата на губернатора Ню Йорку.

● **О'Дваєр є другим посадником** міста Ню Йорку, що зрезигнував зі становища від 1665 р. Першим був Джеймс Вокер, який зрезигнував під примусом в 1932 р. О'Дваєр назначений амбасадором до Мексика.

● **Концерт литовського хору**, який приїхав з Европи, заповіджений на 1. жовтня в Карнеґі Голл, в Ню Йорку. Буде співати при грі литовського національного інструменту.

● **Еліота Рузвелта процесує** його адвокат, з Пугкіпсі, Н. Й., за незаплачені адвокатські гонорарі. — Сума виносить понад 30,000 дол.

З. Д. А., БРИТАНІЯ І КАНАДА СТАНДАРИЗУЮТЬ ФЛЬОТИ

Вашингтон, 16 серпня. — Експерти воєнних фльот Америки, Британії й Канади перевели розмови над стандартизацією всіх фаз у веденні морської війни. Щоб це осягнути, треба перевести стандартизацію й обєднання самих воєнних фльот, як це було вже рішене на нарадах політичних представників усіх трьох країн. Морські експерти мають тепер підготовити технічну однцільність фльот, а це забере доволі часу. Обєднання фльот в одну спільну одиницю для діяння на підставі Північно-атлянтійського Пакту є частиною створення оборонної сили вільного світу. Завданням обєднаної воєнної фльоти згаданих трьох потуг буде забезпечити морський шлях з Европи до Америки. Для осягнення такої цілі треба мати готові засоби до поборювання ворожих субмарин; втримати морські повітряні операції; подумати про закладання підводних мін; втримати комунікації; мати прибережні сторожі.

Воєнна сила такої обєднаної армади буде така, якої досі світ не міг бачити. Якщо б обєднання трьох фльот було переведене з кінцем другої війни на такий лад, як задумано тепер, така морська сила обіймала б 1,600 великих кораблів, а до того безконечну кількість менших суден; 37 боєвих кораблів, яких 150 літаконосців і перевозових кораблів та понад 650 нищівників.

На нараді голов воєнних штабів усіх 12 держав з Атлантійського Пакту, яка триватиме три дні, рішено видати осторогу „кожній нації, яка має на меті якісь пляни для експанзії". При цій нагоді обговорено положення в Кореї і наслідки, які може потягнути за собою корейська війна.

Мр. ВІНСЕНТ ІМПЕЛЛІТТЕРІ

Президент Міської Ради Ню Йорку, що переберо управління цього найбільшого міста в світі з днем 1-го вересня, як дотеперішній посадник, В. О'Дваєр, зрезиґнує, приймаючи призначення на пост амбасадора до Мексико. Мр. Імпеллітері відомий українській громаді в Ню Йорку з його виступів на українських імпрезах. М. і., сестра його жінки є замужна за українця.

АМЕРИКАНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ПРОТИВОРІЧНОСТІ ЩОДО ФОРМОЗИ

Лондон, 17. серпня. — В міродайних американських і британських політичних колах помітне стурбування політичними розходженнями, що в останньому проявилися теж публично відносно Формози. Злучені Держави дали Формозі гарантію, що вони будуть її боронити на випадок червоної інвазії. Британський уряд зі свого боку вважав за відповідне публично заявити свою незгідність з таким становищем Америки, як це зробив премієр Етлі в своєму вчорашньому звернені до Лейбуристської партії. Стверджується, що така політика не має корисного впливу на переможення теперішньої кризи та, що британський уряд обмірковує зміну свого становища. У висліді, він мав би поінформувати комуно-китайський уряд, що справа Формози не є для нього маловажна та рекомандувати відложення будь-якої акції в цій справі на час після полагодження конфлікту в Кореї.

МИР З ЯПОНІЄЮ ВЖЕ БЛИЗЬКИЙ

ЗДА готові проголосити свою політику супроти Японії і мир з цією країною. Під натиском подій у Кореї департамент стейту приспішив переговори для заключення окремого миру з Японією в як найближчій майбутності. Упродовж одного або двох тижнів мають бути оприлюднені найважніші постанови, після того як їх остаточно одобрить Краєва Рада Забезпеки. Ця рада є поставлена на висоті кабінетної ради. Вона між ін. має за обовязок зясувати деякі військові потягнення і вказати на права, які Америка повинна застерегти собі в Японії.

СВІТ ВДЯЧНИЙ АМЕРИЦІ ЗА ОБОРОНУ ПЕРЕД БОЛЬШЕВИЗМОМ

Женева, 17. серпня. — Австралійський міністер закордонних справ, Персі Спендер, висловив тут вчора вдячність світу Злученим Державам за виявлену в Кореї оборону людства перед большевицькою аґресією. Міністер Спендер, що брав участь в тількищо відроченій сесії Господарської і Соціяльної Ради Об'єднаних Націй, твердив на пресовій конференції, що „проти аґресії — треба виступити скрізь, де вона появиться". Він знову підкреслив повну піддержку австралійського уряду для очолюваної Злученими Державами акції Об'єднаних Націй проти червоної інвазії на Корейську Республіку. З черги він висловив велике одушевлення заходами для виявленого в багатьох напрямках об'єднання европейських країн, вважаючи це одною з головних передумов для створення тривкого миру в світі в нових обставинах.

ЕТЛІ ВІДКИНУВ ДОМАГАННЯ ЧОРЧИЛА ЩОДО НАГЛОЇ СЕСІЇ ПАРЛЯМЕНТУ

Лондон, 17. серпня. — Уряд британського премієра Етлі — проголосив вчора, що сесія парляменту почнеться в дні 12-го вересня, як це вже було повідомлено раніше. Комунікат видано негайно після конференції Етлі з опозиційними лідерами: Винстоном Чорчилем та Ентоні Іденом з Консервативної партії, та Клементом Дейвисом, ліберальним лідером. — Наради відбулися в резиденції премієра на Давнінґ Стріт і її висліду очікувала найбільша досі громада людей, яка в таких випадках звичайно збирається. Опозиційні лідери в окремому листі до премієра домагалися майже безпосереднього скликання парляменту і премієр запросив їх до свого уряду, щоби вони виявили причини та подали оправдані мотиви такого домагання. Видно, що опозиційні аргументи не мали досить переконливої сили, як їх відкинено.

ІНТЕНЗИВНА ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЮ У.К.К. В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 17. серпня. — Об'єднаний Комітет Українських Національних Організацій міста Ню Йорку, як теж організації метрополітальної округи, вже від тепер роблять інтензивну підготовку до вшанування 10-ліття існування Українського Конґресового Комітету. З тої нагоди, як відомо, відбудеться в дні 1-го жовтня урочиста Ювілейна Академія в репрезентативній залі Карнеґі Голл. В програмі Академії, — крім виступу визначних американських громадських і державних представників, є відповідна мистецька частина, у виконанні якої візьмуть участь найкращі українські мистецькі сили з Ню Йорку й околиці. — Робиться старання, щоби цю Ювілейну Академію перемінити в імпозантну українську маніфестацію в користь тих ідей, що їх вже від десяти років з чималим успіхом обстоює Український Конґресовий Комітет та найголовніших з яких є: оборона Америки і визволення України. У зв'язку з дальною підготовкою цеї імпрези-маніфестації, чергові наради представників всіх українських товариств і організацій Ню Йорку і метрополітальної округи відбудуться сьогодні, в п'ятницю 18-го серпня, в год. 8-мій ввечорі, в домівці Демократичного Клюбу при 58 Ст. Марк'с Плейс в Ню Йорку.

ПРИЗНАЮЧИ ПРАВО ЇЗДИ швидкій американській військовій панцерній машині, цей корейський селянин зі своїм волом і возом спокійно держиться правого боку. Ті часи, коли тубильці і їх звірята панічно боялися рухливих здобутків техніки, минули вже давно і безповоротно.

● **Вдруге осиротіли троє дітей** в Канзас Ситі. Їхні прибрані батьки згинули від автомобілевого випадку.

● **Ограбили урядовця О. Д.** в Ню Йорку, коли він виходив з крамниці, де купував скарпетки. Ним є Пер Ордонно, член французької делеґації.

● „**Злодійство закорінене в моїй крові**" — сказав 72-річний кишеневий злодій Сол Бавман, коли суддя засудив його на 75 днів примусової праці. Він пересидів понад 50 років у тюрмі.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОТИНАСТУП НА РІЦІ НАКТОНҐ

АМЕРИКАНЦІ ВІДСТУПИЛИ З ЧІНДЖУ, ПЕРЕКИДУЮЧІ МОРСЬКУ ПІХОТУ НА ЦЕНТРАЛЬНИЙ ФРОНТ

Токіо, 17. серпня. — З'єднання американської піхоти і морської піхоти, при сильній піддержці авіяції, почали сьогодні вранці свій другий в цій війні наступ на фронті ріки Нактонґ. Американський наступ почався в районі Чанґйонґ біля Йонґсам і не цілих 24 години після того, як сильні з'єднання суперфортець типу В-29 скинули 880 тонн бомб на просторі 26 квадратних миль на західньому березі Нактонґ, де ворог був сконцентрував свої сили до власного генерального наступу. Після бомбардування, що згідно з твердженнями розвідки спричинило страшне спустошення у ворожих рядах, деяка кількість ворожих вояків переправилася через ріку Нактонґ в районі п'ять миль на північ від міста Вейґван, що його знов здобули американці. — Рівночасно повідомлено, що безпосередньо перед теперішнім американським наступом, американське командування рішило залишити здобутий терен в попередньому наступі на південному фронті та відкликати свої війська з району Чінджу дальше на захід, вирівнюючи фронтову лінію на ріці Нактонґ. Головні сили морської піхоти, що брали участь в попередньому наступі і здобули терен, були перекинені на центральний фронт і вже беруть участь в новому наступі. На фронті в районі Чінджу американські війська відступили 20 миль на захід. Новий американський наступ почався в год. 8-мій рано і після короткого часу відділи морської піхоти вже були здобули в запеклих боях важливу стратегічну височину. На цьому мостовому причілку, де почався американський наступ, має бути сконцентрованих около 10,000 ворожих вояків. В цілому районі червоні мають около 60,000 вояків. На інших фронтах доходило до місцевих боїв. Зі східного фронту повідомлено, що третя південно-корейська дивізія, що була оточена ворогом на північ від зайнятого ним порту Поганґ, була евакуована морем, під сильним прикриттям морських і авіяційних збройних сил.

Ділянка фронту на лінії ріки Нактонґ, де почався другий в цій війні американський наступ. Тоді, як з'єднання Першої Кавалерійської Дивізії прогнали червоних з міста Вей_ван (1), американські суперфортеці В-29 засипали градом бомб терен на східному березі ріки (2), де червоні сконцентрували около 60,000 військ до генерального наступу на Тайґу.

АЛІЯНТИ РОЗГЛЯНУТЬ СПРАВУ ЗБІЛЬШЕННЯ ЗАХІДНО-НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ

Бонн, Німеччина, 17. серпня. — Події в Кореї та загострення міжнародної кризи вплинули на становище західних аліянтів щодо німецьких вимог в справі західно-німецької федеральної поліції. Канцлер Аденауер вже від деякого часу домагається дозволу на створення окремої федеральної поліційної сили, крім краєвих поліційних відділів, яка була б до розпорядимости федерального уряду в випадках національної загрози. Аденауер вважає, що кількість федеральної поліції, що була б приміщена в бараках та мала відповідну зброю, не повинна бути менша як 25 тисяч. Аліянти початково погоджувалися на збільшення краєвої поліції до 10,000 та на 5,000 федеральної, що була б до розпорядження урядові в Бонн. В останньому, вони не скривають зміни своєї думки під цим оглядом, що Німеччина повинна мати кращу внутрішню охорону, ніж її має тепер.

ОБОРОНА, БЕЗПЕКА І ДОБРОБУТ — ГОЛОВНИМИ ЦІЛЯМИ ЕВРОПИ

Страсбурґ, Франція, 17. серпня. — Об'єднані в Дорадчій Асамблеї Европейської Ради державні мужі і парляментаристи 15 европейських держав обмірковують тут способи і засоби для здійснення трьох головних цілей европейських країн: оборони, безпеки і добробуту. Асамблея сама, як це виходить з її назви, має тільки дорадчий голос тоді як рішення може видавати Комітет Міністрів, зложений з міністрів закордонних справ заінтересованих країн. Проте пропозиції Асамблеї, відповідно оформлені і обґрунтовані, можуть стати напрямними в політиці урядів поодиноких країн. На порядку Европейської Ради, згідно її Дорадчої Асамблеї, є тепер такі найважливіші справи: 1. Створення одної европейської армії під одним европейським командуванням для оборони під час війни і безпеки під час миру; — 2. Піддержка пляну Шумана щодо об'єднання европейської важкої промисловости та зв'язання її власне з Европейською Радою; 3. Окремий міжнародний договір для гарантії основних людських прав членів Европейської Ради та створення Трибуналу, що мав би владу перевести ці закони в життя; — 4. Спільна програма для забезпечення повного затруднення в усіх країнах. Наради в усіх цих справах продовжуватимуться в найближчому тижні.

В СВІТІ

● **Нові урядові кризи заповідається** в Греції і Фінляндії.

● **1,044 голандських вояків** вже зголосилося добровольцями до боротьби проти комуністичної аґресії в Кореї.

● **Совєти звільнили трьох дальших** іранських вояків, схоплених свого часу в прикордонній сутичці. Цими „жестами" Москва намагається прихилити собі іранську опінію перед торговельними переговорами між обома країнами, що мають початися в наступному тижні.

● **Китайські большевики** знову повідомляють про „успішну" акцію проти „націоналістичних і контрреволюційних бандитів", яких, згідно з їх попередніми повідомленнями, по-перше — вже давно було розбито і, по-друге, яких там взагалі ніколи не було.

● **Американський суд в Німеччині** засудив на дев'ять років ув'язнення одну чеську красуню, доказавши їй вину шпигунства.

● **Східно-німецькі большевики** в Берліні звільнили після вісімох годин арешту двох британських офіцерів, що під час прогулянки на конях заблукалися в совєтський сектор.

● **Новий премієр Бельгії**, Фолієн, виступить сьогодні вперше перед парляментом зі своєю політичною програмою.

В АМЕРИЦІ

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РЕЦЕПТА СТАССЕНА

Один з передових громадян цеї країни, визначний лідер Республіканської партії, колишній її кандидат на президента Злучених Держав і тепер президент Пенсилвенійського університету, Геролд Е. Стассен, виступив з новою рецептою рятунку Злучених Держав і вільного світу перед большевицькою загрозою: на будь-який черговий удар Кремля або його сателітів відповісти прямим ударом на Москву.

Думки Стассена, висловлені в його радіопромові до народу в дні 15-го серпня, заключаються в таких головних твердженнях: „. . . ми повинні встановити з неомильною чіткістю, що коли б комуністичні лідери справді зачали третю світову війну актом агресії, виконаної їх сателітами або маріонетками, ми і наші союзники в Об'єднаних Націях думаємо закінчити її, в слушний час, проти самого Кремля . . ." Свої думки Стассен ілюстрував таким прикладом: „Дядько Сем є в боротьбі світовим чемпіоном, якщо він стоїть на ногах, розуміє необхідність боротьби і коли він є до неї приготований. Ми не можемо дозволити розбити Дядька Сема палець за пальцем, рука за рукою в початкових бійках, до яких він неприготований. Якщо вперть, безпощадна акція інших робить світову війну неминучою, приготований, настороженний і мудрий Дядько Сем мусить вирушити відразу до головної битви..."

Навколо цих тверджень оберталися інші думки Стассена, як щодо закордонної, так і внутрішньої політики. Звичайно, Стассен, як республіканець та ще й напередодні виборчої кампанії, гостро критикував демократичну адміністрацію та її закордонну і домашню політику в теперішній кризі. Вважаючи політику уряду „неймовірно збаламученою і безпорадною", що „послаблює наше поготівля і скріплює советське становище", Стассен зробив одну конкретну пропозицію: Конґрес, а не президент, повинен подбати, щоби Об'єднані Нації прилучилися до такого американського проголошення: за кожну атаку в Індо-Китаю, Бурмі, Греції, Туреччині, Німеччині, Австрії і денебудь інде буде відповідальний Кремль і кожний такий напад означатиме, що „війна прийде до Москви, на Урал і на Україну".

Це є рицепта Стассена. Він виразно застерігся, що він є проти об'явлення Советам превенційної війни. Він хоче тільки, аби Совети знали, що будь-який дальший напад, незалежно де він наступив би, означатиме війну проти Кремля.

В теперішньому курсі американської політики думки Стассена навряд чи можна б вважати революційними. Звичайно, йому, як приватному громадянинові, приходиться формулювати свої думки дещо легше, ніж людині на відповідальному державному пості. Та це не важне. Важливе, що Стассен, як цілком певно й багато інших американських лідерів, все що поповнює одну кардинальну помилку, яка в обставинах могла б бути причиною катастрофи.

Маємо на думці той „український аргумент", що його вжив Стассен в цілком іншому розумінні, ніж цього вимагали б інтереси Америки. В боротьбі бо проти советської агресії Америка і Об'єднані Нації не мають потреби „приносити війну в Україну", бо ця війна, найбільш жертвенна і геройчна, ведеться там від тої хвилини, коли поверх 30 років тому на українську землю вступила нога московського большевика. Під час другої світової війни Сталін і його кліка майже з радістю закликали німецьку війну в Україну, в переконанні, що вона допоможе їм зліквідувати перманентну для них українську війну. Але відомо що сталося.

Покаранням Кремля за його теперішні, колишні і майбутні злочини проти людства буде об'явлення не війни, але миру Україні, що допоможе повалити Кремль і погребати під ним злочинних агресорів. Цей мир Україні, що буде перемогою миру в світі, може принести тільки всебічна допомога українському визвольному рухові.

Промислова сила Америки

Департамент торгівлі оприлюднює, що кількість промислової продукції і вартість услуг за другий квартал ц. р. дає підставу до заключення, що ця продукція досягне з кінцем року вартість 270 біліонів долярів. У порівнянні з продукцією за попередній квартал вона представляє зріст на сім біліонів. Перед півроком през. Труман заповів, що з кінцем найближчої п'ятирічки вартість продукції дійде до 300 біліонів, а голова Ради Президентських Дорадників твердить, що вона дійде до 350 біліонів в 1955 р.

Якщо взяти під увагу дотеперішні видатки країни, то треба признати, що ці цифри вказують на квітучий економічний стан країни, який не дає причини побоюватися кризи. Зіставлення цифр в департаменті торгівлі зроблено ще заки в Кореї вибухла війна, отже їх треба вважати за „нормальні", тобто за такі, які трапляються в звичайних, мирних часах. Коли приходить війна, продукцію не завжди можна міряти грошевою вартістю, бо війна має свої вимоги, без огляду на фінансові засоби.

На ці цифри звертає увагу закордонний світ, бо Америка є джерелом фінансових чи там матеріяльних цінностей для того світу, який не опинився поза залізною заслоною. Тому, що Америка стоїть у проводі змагань волелюбних націй, вони покладають свої надії на американську фінансову силу, не зважаючи на глобальну політичну й фінансову кризу. У теперішній кризі часто моральна сила як осіб, так і націй залежна від фінансової спроможности виконати якісь наміри, отже матеріяльні сили Америки причиняються до піднесення її моральної вартости в очах її союзників і це кріпить їх довір'я до Америки.

Фінансова сила Америки не опирається на діяльности уряду чи урядових підприємств, яких тут обмаль. Вона опирається радше на діяльності й продуктивній спроможності приватних підприємств. Саме тепер підприємства, які мають свої осередки або заступництва в Ню Йорку, застановляються над своїми власними фінансами й людською силою, якщо йдеться про їхню спроможність виконати замовлення уряду в часі промислової мобілізації. Промислову діяльність міриться не так самими грошевими засобами, як спосібністю людей, які ведуть підприємства або працюють в них як робуча сила. Коли б не було вишколених і талановитих одиниць на всіх місцях продукції, в такому випадку уряд не міг би рахувати на здійснення плянів.

Щоб запевнити уряд, що країна під цим оглядом є в першорядній стані, провідники дев'яти провідних промислів, за спонукою Краєвого Товариства Вирібників, оприлюднили 14 серпня по радіо заяви, що вони готові до співпраці з урядом підчас промислової мобілізації. Це були продуценти в таких ділянках: харчовій, деревній, сталевій, ткацькій, машиновбудівельній, нафтовій та хемічній, електричній і гумовій, як теж представники публичної служби.

Промисловці стверджували, що американська продукція находиться в кращім стані ніж перед вибухом війни в 1941 р. і такий звіт вислано до В. Стюарта Саймінґтона, голови Краєвої Ради Ресурсів. Окремо ще вислали до президента Трумана запевнення представники фільмової продукції, що вони будуть співпрацювати з урядом, щоб при допомозі фільмів підтримати населення морально в часі кризи.

Ідеалістично настроєні европейці, звичайно, критикують Америку за її матеріялізм, закидуючи американцям, що вони вартість своєї праці й усієї діяльности мірять тільки долярами. Такий самий погляд панував і серед населення на Далекому Сході, в Азії Одначе, коли ось тепер в Америці перебуває велика японська делеґація, щоб студіювати всебічно американське життя, одна жінка-делеґатка, пані Ясутане Сома, сказала перед газетними репортерами в Каліфорнії:

„Ви висилали до нас свою машинову цивілізацію. А тепер вишліть нам ще свій духовий і моральний ідеалізм".

Допомога Америки для країн з Пляну Маршала і запевнення фінансової підтримки для озброєння країн з Атлантійського Пакту — це були признаки фінансової готовости. Одначе блискавичне рішення піти на допомогу Південній Кореї з американським військом іменем Організації Об'єднаних Націй, щоб зупинити агресію світового комунізму, це вже не справа грошей, а признака вищого ідеалізму, хоч він у своєму діянні мусить мати теж і фінансову підставу.

Іван Кедрин.

Роздвоєння особовости

Це термін із науки психології. Спроможність відчування може в деяких моментах роздвоюватись настільки, що наче роздвоюється людина у її істоти. Але нас тут наука психології не цікавить. Нас цікавить громадське явище „роздвоєної особовости". На жаль, воно виступає у щоденній практиці дуже часто. У простому житті смертників воно й називається простіше: забріханням або крутійством. Ми назвали його „по-вченому", бо воно виступає у таких штудерних формах, що й вимагає штудерної назви. Наприклад:

Виступає добродій в імені якоїсь організації, говорить, договорюється; на другий раз приходить і заявляє: „Із тим, що я минулого разу сказав, я далі погоджуюся, але тільки як приватна особа, бо як делеґат моєї організації, я, виконуючи постанову Президії, мушу заступати інший погляд". — Або: Є в гурті розмова про таку-то справу; присутній громадянин ремствує і обурюється. Йому кажуть: Ти знаєш цю справу, напиши про неї правду. Він моментально мовкне, а коли згодом дійсно забирає у даній справі прилюдно голос — пише зовсім щось інше, як недавно казав. — Або: Є поважний громадянин, у приватній зустрічі мила, культурна людина, розумна, толерантна, вирозуміла супроти других критична до себе. Коли ж сяде за стіл і напише до газети — мусить обов'язково когось копнути, вилаяти і проявити яскравий брак вирозумілости і толеранції. — Або: Обурюється громадянин на партійницьку гризню і розпорошення. Приходить спроба впорядкування відносин бодай на одному малому відтинку. Га, відразу кричить проти такого зговорення. Приватно — то далі почуєте слово признання „за", але публично „проти". — Засідають люди, приналежні до двох організацій (неодін із нас належить до 10-ти). Показується, що такі-то присутні, будучи членами одної організації є „за" справою, що стоїть на денному порядку, але як члени другої організації вони висловлюються „проти"...

Всі наведені приклади взяті з дійсности. Це дуже неприємна дійсність, бо не знаєте, з ким маєте діло: котра з „роздвоєних" істот є правдива і з котрою маєте рахуватися?! Коли маєте знайомого, який вішає собаки на свому звіреникові, а в очі тому звіреникові говорить зовсім непотрібно, „з власної пильности", всякі підлесливі слова, то так його і характеризуєте: малохарактерний лизун. Є і такі люди, які за „джаб", за миску сочевиці, без котрої вони проте не могли б собі дати ради (таке у них бодай переконання), — кривлять душею, наломлюються поведінкою, словами, а згодом і поглядами. У таких випадках винуваті ще більше ті, які свідомо ламають їх характери, у залежнюючи екзистенцію людей цілком від себе, своєї доброї чи злої волі. Відомо, що головно в тоталітарних режимах ламання душ є масовим явищем, бо належить просто до суспільної системи. Люди, що кривлять душею, рятуючи себе і свою рідню просто від фізичного загину, заслугують навіть на виправдання, бо це люди бідні, невольні, спутані у своїй волі, калічені психічно, як усі, що живуть під тиском морального і фізичного терору. Але там, де цього терору нема, де людина може бути собою, де ніхто нікого не силує говорити чужими словами, бо коли ти не хочеш, не погоджуєшся, то маєш змогу зберегти своє „я" хоч би не забираючи зовсім слова чи відходячи набік, — проявлювання себе в таких вольних обставинах невольною людиною з двома обличчями — це річ невибачна.

Бо навіщо людина має говорити одно тут, друге там?! Хто примушує її висловлювати правдиво інший погляд, ані ж його висловлює прилюдно? Хто примушує її належати до двох організацій, коли вони не є настільки співзгучні, щоб можна поводитись і виступати одностайно та не дезорієнтувати людей довкола, які не знають, до котрої шуфляди її вкинути, до котрої кишені тієї самої камізольки всадиди! Вже в античному світі був відомий бог Янус з двома обличчями. Це була велика мудрість творців і вихованців античної культури, які в такий образовий спосіб персоніфікували дволичність. Янусівство у громадському житті є річчю недопускальною. Коли воно осоружне в житті приватному, то робить моральне спустошення у прилюдному. І кожна окрема одиниця і кожний зорганізований гурт повинен мати все і тільки одне обличчя. Будь-сякий або такий — але завжди тільки один. Німці, нарід із найбільшим нахилом до філософії, викували термін „ціла людина". Така людина не може бути внутрі роздвоєна. Ані несвідомо, ані тим паче з вирахування. Несвідомо роздвоєні люди не є ще самі впорядковані; вони ще самі не знають чого хочуть, їх світогляд хаотичний, їх теорії баламутні, тому вони попадають часто ніби у суперечності. Розмова з ними дуже важка, хоч би вони були порядні й ідейні. Люди „роздвоєні" свідомо, на зимно, це погана тип багато гірша. Хоч вони самі вважають себе інколи добрими „тактиками" і вповняють, що простими шляхами годі дійти до цілі, проте ніякі теорії і ніякі штучки не заступлять їм найцінніншої прикмети людини — характеру.

Це буде велике свято і всі українські справи наче автоматично впорядкуються, коли щезнуть з громадського життя діячі з „роздвоєною особовістю" і коли активну участь в ньому будуть брати тільки „цілі люди": з твердим характером і з тими самими поглядами на будень і неділю, люди, які завжди будуть чесні з собою і чесні з другими. Але маємо враження, що до такого свята нам ще досить далеко.

Советське мовознавство

Нещонедавно московська „Правда" відкрила на своїх сторінках дискусію в справі сов'єтського мовознавства. Забирав у ній голос цілий ряд найчільніших сов'єтських мовознавців. Виступав зі своєю статтею і сам Сталін. Ця дискусія для нас надзвичайно цікава. По перше, вона відкрила цілі сов'єтської мовознавчої політики. А по друге, вона виявила вартість і характер сов'єтських мовознавців. Отож варто зазнайомити читача коротко з цею дискусією.

До виступу в ній Сталіна панували в питаннях сов'єтського мовознавства виключно і всевладно (а р е к е ї в с ь к и й режим!) погляди акад. Н. Я. Марра (вже покійного) та його учнів. Марр і його учні були в питаннях сов'єтського мовознавства просто диктаторами. Дійшло до того, що сов'єтських учених, які мали сміливість сумніватися в ученні акад. Марра, усували зі становищ в університетах чи академіях СССР, які вони займали а на їх місце покликували однодумців Марра.

Чого вчив акад. Н. Я. Марр?

Про це можемо говорити тільки як найкоротше.

Акад. Н. Я. Марр виявив у многих своїх працях по мовознавству схему розвитку мов, побудовану по принципу піраміди, поставленою основою вниз. Після його теорії первісно було багато мов, яких дальший розвиток полягав на їх зближенні шляхом схрещування. Це зближення мов повинно закінчитися появою единої світової мови. Розуміється, теорія пірамідального зближення мов Марра, розрахована на всі часи й народи, не вірна. Проте прикладена до Східної Европи, яку заселюють москалі, українці й білорусини, не позбавлена явної цілі: асиміляції українців і білорусинів у користь москалів.

Дуже важливі погляди Марра на московську мову. В боротьбі з буржуазним націоналізмом Марр усильно підкреслював і н т е р н а ц і о н а л ь н і основи московської мови та її звязок із іншими мовами СССР. Між московською мовою та мовами многих народів Союзу наявна історична спільність. Генетично вони переплітаються в попередній стадії розвитку.

На ґрунті економічної спільноти затіснюється дв'язок московської, української і білоруської мов. Не має ніяких основ, на думку Марра, запереч/вати спорідненння цих мов. До чого веде це спорідненння це отвертіше як Марр виявили редактори „Русско-украинского словаря", пишучи про українську мову: „Походячи з одного с х і д н ословянського кореня, відбиваючи й закріплюючи вічну дружбу та братський зв'язок московського й українського народів, їхні мови впродовж віків „розвивалися у взаємному звязкові та єдности". (Докінчення на ст. 3)

Іван Керницький.

БЕЗЖУРНІ ЛІТА

8)

А воно зразу стало ясне, що котяча череда розполовилася на два табори: табір домашніх і зайшлих котів. Домашні коти з самого початку зайняли ворожу поставу до зайдів. І не дивота: зайди в кореці підтинали їхні життєві інтереси. Вони пожирали крім своїх ще й їхні порції, витісняли їх з м'яких та вигідних леговищ і взагалі стали вести себе, як дома. Зудар висів у повітр'і і він спалахнув у короткі, таки на наших очах:

Після кількох віддокремлених сутичок та перепалок по кутках, та сям то там, дійшло до генерального офензиви автохтонів, які об'єднаними силами наперли на зайдів. Вже в першій воєнний сумятоці домашні коти трохи не роздерли на шматки сіро-буре котеня, якому тут же, на полі бою, з надмірного перестраху тралилась одна, дуже неприємна, і ще менше пахоча пригода... Знявся пекельний вереск, що його було чути аж до фабрики Меркурія! Бій завязався короткий, але жорстокий, і він закінчився блискучою перемогою домашнього табору. Розгромлені зайди — покусані, обдряпані, з обшмалатаними вухами, відв'язуючись від ворога, розбили в кухонному вікні шибу і тією дорогою пробилися на волю. Тільки ми їх вже і бачили...

...Не треба й казати, що ця неочікувана подія була для мойого пана інструктора неначе грім з ясного неба. Вона підкосила його немов сокирою, зім'яла, згнобила, зневчила, споневіряла та морально знищила!

— Пропало! Все пропало! — трохи не заплакав мій пан інструктор, звалившись на „Недокінчену симфонію". — Анатемське котяче кодло, скільки воно мене здоров'я коштує! Ба, коли б то лише здоров'я... а скільки грошей! — І все на пропаще: чотири гади втікли, а три свої осталися, мов на глум. Скажи тепер Михайле, чуро мій вірний, чи не вийшли ми на скінчених дурнів?

V.

Щось тиждень, чи два після тієї пригоди пан Макс ходив неначе строєний. А вже найвірнішим показником поганого настрою в мого пана інструктора був його вовчий апетит... Бо в нього все виходило не так, як у людей: звичайно буває, що коли хто має якусь журбу, чи клопіт, тоді тратить сон і апетит; а мій пан інструктор навпаки: чим більше журився — тим краще висиплявся, а вже з'їсти міг тоді, хоч би коня з копитами.

Аж тут, одного разу, дуже мене здивували та непомірно зацікавили загадочні приготування, що їх пан Макс поробив у нашій кімнаті. Не знати навіщо повипихав з покою до кухні всі наші „меблі": „Недокінчену симфонію", столика-інваліда, розхолітане крісельце, а навіть мое розкладане ліжко. Одиноке вікно в кімнаті заслонив коцом, щільно пришпиливши його цв'яшками до стіни. Черідку пані Евдокії, що саме заживала післяобідного відпочинку, насильно розбудив із солодкої дрімоти та перегнав із кухні до покою. Двері до кухні замкнув на ключ, включив електричне світло. Десь Бог його знає звідки витягнув дивовижний струмент — ніто шевський потягач, ні то поясок загострювати бритву, в кожному разі бути полакотаним по спині таким струментом — аж ніяк не належало до особливої насолоди.

Після тих приготувань мій пан інструктор своїм звичаєм вгголосив до котусів пані Евдокії коротку доповідь.

— Лежні! Трутні! Дармоїди! як ніколи в житті я не був, так і тепер не є прихильником насильства і терору. Тому я вас ніколи не бив, не мотлошив, ніколи не вживав до вас фізичної переваги. Та тепер таки доведеться!... Справа бо стоїть на вістрі ножа: або я, або ви з хати! Бо тут уже входять в гру мої ідеологічні переконання. Я є кість-від-кости, плоть-від-плоти дитина нашої вольової і динамічної епохи, я — стоп'ять відсоткожий принципіяліст і безкомпромісовий хлоп і на гнилу угоду з вами не піду. Раз сказав, що здихаюся вас із хати, то на такій ідеологічній платформі я мушу стояти до кінця. Я гадаю, що ви, як інтелігентні тварини, зрозумієте мене, пошануєте мої погляди та не будете дивуватися, коли я вас практично запізнаю з головними основами вольового світогляду. А тепер Михайле, чуро мій вірний, (це вже пильно до мене) христися та співай в голос: „Святий Боже, Святий Кріпкий!..." —

— Ойой, — а то навіщо?

— Не твоє діло! Христися і співай: „Святий Боже!..."

— „Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний помилуй нас!..."

ОНО

IT IS NOT DONE...

Коли поневолений народ, у своїх безпросвітніх днях, шукає ясних, тріюмфальних моментів, то це природна річ. Але коли однобічний успіх прітьмом подавати за повний тріюмф —то це небезпечний об'яв, який одної днини болюче вилізе другим боком.

Скільки разів ми заторкуємо валуєвський присуд смерти українському народові, ми безпримінно говоримо тріюмфальним тоном переможця. Поет, філософ, журналіст, чи доповідач святочної академії — кожний легко докаже, що присуд царського посіпаки Валуєва з-перед кількадесяти літ дістав у лоб; що його тотальне заперечення українства („не било, нет і бить не может") стрінулося з тотальною відсіччю и повною перемогою нашого народу.

Якби цей ґіґантичний українсько-російський змаг відбувався тільки на грищі цих двох народів, ми і справді могли б говорити про нашу повну моральну перемогу. Життя бо доказало, що — всупереч забороні української мови в письменстві й установах, всупереч дикій русифікації українського міста и села, всупереч усім переслідуванням і гоненням — наш народ (під російським забором) зберіг свою національну окремішність, розбудував свою культуру й нестримно крокує до відбудови здобутої в 1918 рр. державної незалежности.

На жаль, ми надто часто забуваємо, що крім цього, сусідського грища, є ще велике грище міжнародної політики. Ми хибно уявляємо, що коли ми знаємо про світ, то світ так же само знає про нас. А що воно не так, це ми стверджуємо, скільки разів з нашою справою виходимо на широке грище міжнародної політики. За кожною такою спробою виявляється, що світ або нічого про нас не знає, або рахує нас... москалями. Два маркантні факти: навіть після наших визвольних змагань 18 рр. англієць Ллойд Джордж не знав, чого ми шукаємо в „еспанській провінції Галіції (еспанська Галіція йому була відома — галицька „Галіція" не була), а з канцелярії американського президента сухо заявили, що в них Україна — частина Росії. Кажемо: навіть після визвольних змагань — ба навіть священний доказ зброї, крови й життя не вистачає, коли справі раніше непромостили дороги научні докази історичної правди й історичної необхідности тієї справи.

Тоді, після невдачі 18 рр., ми з поразки зробили багато корисних висновків, але про найважніший забули. Ми не зрозуміли, що переможене на рідних землях валуєвське „не било, нет і бить не может" — в широкому світі вільно далі живе й далі нам шкодить. Ми пірнули всеціло в боротьбу за фізичне самозбереження і внутрішнє зростання. Нам знову хибно видалося, що наша сучасна праця й боротьба та визвольні змагання вистачать, щоб світ сам зацікавився нами й вивчив українське питання. Тимчасом світ для таких був, є й буде завиґідний: він воліє діставати готовий товар, додому. Такий товар подавали... наші вороги. Далекозорі наші люди ту й там видавали якусь книжку про Україну, писали меморіяли, влаштовували протестні віча, але коло грубезних мурів старої і примурівків нової ворожої пропаґанди це був — горох об мур.

1945 р. в европейських скитальчих таборах опинилося 200.000 українських людей, з великим відсотком спеціялістів усіх ділянок нашого життя. Ці люди сами себе назвали політичною еміґрацією. В найважчих умовинах життя вони проробили велику виховну (шкільно-виховну) й видавничу роботу. Але що політичного зробила ця еміґрація?.. Коли наші вороги — білі, червоні й найчервоніші — одностайно закидали Західній світ десятками протиукраїнських видань, наша політична еміґрація створила „десяток еміґраційних партій, зуживаючи час, папір і чорнило на партійні гризні". Рідкісні вийнятки тільки підтверджують це правило.

В висліді, наша справа в 1950 р. стоїть не багато краще, ніж стояла в 20-их роках. Коли прихильно наставлений високий американський старшина під милий Біг радить нам доказати Заходові, що... ми не москалі — то це має свою ясну вимову. Ще яснішу вимову має мовчанка в українській справі Білого дому й „українські авдиції" офіційного „Голосу Америки"...

Коротко:

— бій з валуєвським запереченням українського народу ще далеко не виграний. І тут не поможе ні дивуватися „анальфабетизмові" світових політиків, ні з огірченням нарікати, що, за нашу Голгофу для добра світу, той же світ скидає нас в ад. Світ треба в нашій справі освідомити. А для цього треба десятків научних книг — не забуваймо, що наперед треба повалити грубезні мури збудованої москалями реакції!

Звичайно, ми далекі від думки, що самою інформацією й пропаґандою можна виборотп державу. Воля здобувається дуже дорогою ціною крови й життя. Українська воля прийдеться найдорожчою ціною, яку будьколи в історії людства якийсь народ заплатив. Справа лише в тому, щоб раз і назавжди зліквідувати недолік минулих змагань, коли — з нашої ж вини — проти нас були не тільки всі сили зла, але й усі сили добра. Яким катастрофальним наслідком для нашої справи скінчився той недолік — кожному відомо...

Цих декілька рядків присвячую тим землякам і землячкам, які — в таку важливу для нашої справи пору — ще не вплатили 10 долярів Національного Датку, Фонду з якого Український Конґресовий Комітет єдино може повести генеральну пропаґандивно-видавничу атаку на валуєвську реакцію в опінії Західнього світу.

ПОГОНЯ ЗА СОВЄТСЬКИМ ВБИВНИКОМ У ВІДНІ

Відень, 17. серпня. — Австрійська поліція веде інтензивні пошукування за совєтським офіцером, що мав вбити двох совєтських вояків, здезертирував з армії, вкрав авто, мотоцикл і ровер та ширить переполох серед населення.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ

Щойно тепер і перший раз за 5 років по закінченні війни, ми можемо подати деякі — хоч і невистачальні — інформації про життя українців в Румунії. Ці інформації черпаємо з трьох джерел: з розповідей румунських утікачів, з совєтської преси і з газети „Новий вік", яка друкується в Румунії українською мовою.

„На території румунської народньої республіки", пише совєтський журнал українською мовою „Сучасне і майбутнє", „ось уже кілька століть живуть українці, які втекли від феодально-кріпосницького гніту шляхетської Польщі з Поділля і Галичини в середині ХУІ ст. У першій половині ХУШ ст. до них приєдналися учасники народніх повстань, ті, що ховались від переслідувань польсько-шляхецької адміністрації. Сюди ж утекли учасники гайдамацьких загонів. Переселення українців у Добруджу і Молдавію тривало і в другій половині ХУШ віку. Після зруйнування Нової Січі на Дніпрі (1775 р.) в дельті Дунаю створилась т. зв. Задунайська Січ, яка проіснувала до 1828 р."

„В низов'ях Дунаю виникло міцне ядро українського населення, яке поповнювалося за рахунок українських кріпаків, що втікали сюди з російської імперії і, головно, з Буковини та Польщі. Українське населення у той час відрізнялося від місцевого своєю вищою культурою і відіграло велику позитивну ролю в історії країни..."

Про це, як жилося українцям в Румунії до 1939 р., досить добре відомо всім. Тому період між двома війнами можна проминути мовчанкою. Зате варта і треба зупинитися на повоєнному періоді.

З приходом совєтських військ становище українців на цих теріторіях не покращало в порівнянні з передвоєнними умовинами. Більшість їх, подібно як і румунських патріотів, переслідувано, арештовувано, депортовано. Українці й надалі залишалися національною меншістю, а київський центр не виявив і найменшої зацікавлености ними, як українцями. Совєтів в першу чергу цікавило соціяльне походження і ставлення до „народньо-демократичної влади".

Тільки напередодні 1 травня 1949 р. в Румунії вийшов перший номер газети „Новий вік", друкованої в українській мові. Цю газету видає російсько-українська комісія товариства радянсько-румунської дружби АРЛЮС. Мета цієї газети полягає в тому, щоб „ліквідувати політичну і культурну відсталість українського населення Румунської народньо-демократичної республіки".

У передовій статті п. з. „Піднесення культурного рівня українського робітничого населення Румунської народньої республіки", друкованій у першому номері „Нового віку", змальовується становище української національної меншини до приходу совєтської армії. Це становище, за словами газети, виглядало так: „Українське робітниче населення повністю відчуло на своїй власній шкурі політику експлуатації. Не було шкіл, де діти могли б учитися на рідній мові, в сільських управліннях (примаріях) та інших установах повітів, заселених українцями, були наліплені афіші, що суворо забороняли говорити рідною мовою. Молоді українці призначалися до найтяжчих робіт, були використовувані, призначувані на румунізацію", — і так далі, по лінії трафаретних совєтських писань про сусідні несовєтські держави. Зате, як відзначає ця ж газета, „жити стало краще й веселіше" по приході совєтських військ та встановленні комуністичного режиму. Нова влада, як пише газета, відразу приступила до „розкуркулювання багатіїв", а „українське бідняцьке селянство отримало земельні наділи". В області постали 92 початкові і одна середня школа з українською мовою навчання. В місті Сіґеті відкрився педагогічний ліцей і педагогічне училище, які підготовляють учителів для українських шкіл. Представники українського населення отримали вільний доступ до державного апарату, в управліннях націоналізованими підприємствами.

Вся культурна діяльність серед українського населення повністю залежить від централі АРЛЮС у Букарешті. Заходами цієї організації в українських селищах зорганізовано філіяли й гуртки АРЛЮС. „Новий вік" нарікає, що ці гуртки спромоглися згуртувати навколо себе не більше як 25% населення. За посередництвом філіялів українському населенню постачають „численні і різноманітні видання, які приходять з УССР, і ті, що їх друкують в Румунії українською мовою". Зрештою, розсилання літератури датується лише від 1949 р. Як виходить із статистичних даних, за перші 4 місяці 1949 року українським сільським філіялам АРЛЮС було розіслано 5.729 книг, 1.437 журналів, 7.638 газет, які розповідають про „щасливе і заможне життя в батьківщині соціялізму — СССР."

Побіч ліквідації „відсталости", найважливішим завданням „Нового віку" є „рішуче подолування опору куркульських елементів у селі, цього клясового ворога, котрий націоналістичними маневрами під фальшивою маскою національної єдности пробує розповсюджувати різні слухи і брехні, затроювати свідомість українських робітничих мас." Газета закликає українське населення „з усією рішучістю боротися за зміцнення братерської співпраці між усіма трудящими, за любов до Румунської народньої республіки, любов до СССР — визволителя і великого приятеля нашої країни." Журнал „Сучасне і майбутнє" про газету пише, що вона „подасть серйозну ідейну і практичну допомогу в дальшому трудовому і культурному піднесенні українського населення Румунської народньої республіки."

В матеріялах, нажаль, ніде нема ніякої згадки про кількість українського населення на території Румунії. З цифрових даних про розіслані пропаґандивні совєтські матеріяли виникає, що число їх дорінює числу пересічного району ССCP.

Цікавий факт, що в 4 роки по „визволенні", в 1949 році, совєтська влада раптом зацікавилася українською меншістю в Румунії. Цей факт наштовхує на два різні здогади. Поперше, дуже можливо, що українське населення по румунському боці, навіть і при комуністичній владі, з сяк-таким успіхом могло плекати своє національне життя і тим створювало небезпеку „провокації" щодо недалеких районів УССР. Це й привело большевиків на думку протиставитись небезпеці, покласти руку на українців. По-друге, не виключеним є, що за певний час совєти захочуть зголосити свої претенсії до ще одного клаптика території, яка тепер залишається під румунською владою. На той випадок вони підтримують українське — хай тільки формою — культурне життя нащадків давніх козаків і гайдамаків.

(Подав В. Гаврилюк)
(Українська Думка)

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

КУК підтримує вербункову акцію Канади

На засіданні Ради Комітету Українців Канади 28 липня прийнято низку резолюцій в справі міжнародного положення з одобренням становища О. Н. в справі інтервенції в Кореї. У зв'язку з недавно зарядженою вербунковою акцією добровольців у Канаді до всіх трьох родів зброї КУК апелює до українського населення в Канаді активно її підтримати. Слід подбати, щоб якнайбільше число українців, спосібних до військової служби, зголосилося у належних вербункових комісіях.

Збірка на ювілейний дар о. С. В. Савчука

Ініціятивний Ювілейний Комітет, що створився з весною у Виннипегу для вшанування 30-літньої праці о. С. В. Савчука, висловлює подяку жертводавцям, які склали $3, 206,20 на ювілейний дар для нього. Збірку вручено ювілятові під час бенкету в його честь 26 липня. Ювілят це діяч в Українській Греко-Православній Церкві в Канаді. Він належить до уряду КУК.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

Совєтське мовознавство

(Докінчення зі сторони 2-ої)

На думку, нарешті Марра так зв. „національна мова" не існує. Є тільки мова клясів. А клясова мова є надбудовою матеріяльної (економічної) бази.

Ці погляди Марра до висту- пу Сталіна, впродовж яких 30-ти років, були всепанівні.

Зі статтею Сталіна п. з. „Відносно марксизму в мовознавстві" („Правда", 20. VI. 1950 р.), статтею безумовно цікавою, варто нам зазнайомитися.

На питання „вірно воно, що мова є надбудовою над базою" відповідає він: „ні, не вірно".

Мова, каже він, різниться основно від надбудови. Мову зародила не ця чи інша база, стара база чи нова, серед даного суспільства; мова зародилася всім ходом історії суспільства та історії баз впродовж віків. Вона створилася не будьякою клясою, а всім суспільством, всіми клясами суспільства, зусиллями соток поколінь. Тимто створена вона як одна для всього суспільства і спільна для всіх його членів.

Бази мінялися та ліквідувалися.

Мова — навпаки. Вона є продуктом цілого ряду епох, впродовж яких вона формувалася, збагачувалася, розвивалася. І вона підлягала тільки невеличким змінам.

Від часу смерти Пушкіна минуло більш як сто років. За цей час ліквідувалися в Росії февдальний і капіталістичний лад і повстав соціялістичний (або большевицький) лад. Однак мова Пушкіна за цей час мало що змінилася.

На питання „вірно воно, що мова була завжди клясовою мовою, такою вона залишається і що єдиної для суспільства неклясової мови немає?" Сталін відповідає: „ні, не вірно".

В первісному суспільстві, в якому не було клясів, не могло бути й мови про клясову мову.

Що ж до дальшого розвитку від родових мов до племінних, від племінних мов до мов народів і національних, то скрізь, на всіх етапах розвитку, мова як засіб зносин людей в суспільстві, була спільна й одна для суспільства. Вона обслугувала членів суспільства незалежно від їх соціяльного становища.

Національні мови є не клясовими а загально національними мовами, спільними для всіх членів нації.

Культура і мова — дві різні речі, каже Сталін. Культура може бути февдальна, буржуазна й соціялістична. Мова однак, як засіб зносин, є завжди спільною національною мовою і вона може обслугувати і буржуазну і соціялістичну культури.

Нинішні культури москалів, українців і білорусинів та інші культури являються соціялістичними по змісту і національними по формі, себто по мові.

Мова народжується і розвивається із зародинами й розвитком суспільства. Поза суспільством немає мови. Тимто мову й закони її розвитку можна розуміти тільки тоді, як її вивчується у нерозривному зв'язку з історією суспільства та історією народу, якому приналежить мова і який є творцем і носієм цієї мови.

Історія показує велику живучість і колосальний опір мови насильній асиміляції.

Схрещування мов, каже Сталін, це довгий процес, який триває сотні років. При схрещуванні одна мова виходить побідником над іншою і продовжує розвиватися, натомість побіджена мова поступнево завмирає?

Так було, каже Сталін, з московською мовою, яка виходила завсіди побідником і з якою схрещувалися в ході історичного розвитку мови цілого ряду інших народів. Московська мова змагає бути інтернаціональною мовою.

Історія знає імперії рабського і середньо-вікового періодів, імперію Кира й Александра Великого, імперію Цезаря і Карла Великого, які не мали своєї економічної бази, а були часовими военно-адміністраційними об'єднаннями. Ці імперії не тільки не мали, але й не могли мати єдиної для імперії і зрозумілої для всіх членів імперії мови. Вони були конґломератом племен і народів, які жили своїм життям і мали свої мови. Інакше з сучасними імперіями. СССР є новочасною імперією, в якій живуть і розвиваються многі народи з їхніми мовами, але московська є панівною і об'єднює всі народи до єдности.

Що цим хотів сказати Сталін, маючи на увазі Сов'етську імперію і мову панівних у ній москалів, не трудно здогадатися.

В ученнях Н. Я. Марра, на думку Сталіна, є цілий ряд промахів, помилок, невироблених проблем і тверджень. Найгірше те, що Н. Я. Марр силкується бути марксистом. В дійсності він тільки його вульґаризатор. Він вніс в мовознавство неправильну й немарксистську формулу щодо мови, вважаючи її надбудовою бази. Не можна на ґрунті неправильної формули розвивати совєтське мовознавство.

Такі зауваження Сталіна.

Як же ж на його зареаґували найвидніші совєтські мовознавці, які як, відомо, до опублікування статті Сталіна всеціло йшли в хвості учення акад. Н. Я. Марра?

Розуміється, всі вони (**Н. Сауранбаев, доктор філологічних** наук і дійсний член Академії Наук Казахської ССР; акад. В. **Віноградов** і проф. С. **Толстов,** член Інституту етнографії Академії Наук СССР акад С. **Обнорський;** проф. Н. **Яковлев,** доктор філологічних наук; акад. И. **Мещаніков;** проф. Н. **Чемодаев.** московський державний університет; проф. Л. **Булаховський,** дійсний член Академії Наук української ССР член-кореспондент Академії Наук СССР; акад. В. **Шішмарев;** проф. Е. **Галкіна-Федорук,** моск. державний університет; проф. Г. **Церетелі** дійсний член Академії Наук Грузинської СССР, член-кореспондент Академії Наук СССР; проф. Н. **Гарі-б'ен,** доктор філологічних наук, член-кореспондент Академії Наук СССР) всі вони наче язиком негайно вилизали свої прогріхи, ганебно відрікаючися від акад. Н. Я. Марра і його поглядів, які для них були святі. Всі вони, реаґуючи на статтю Сталіна у „Правді" ч. 185. в один голос захоплення заспівали похвальний гімн у честь Сталіна, як ґеніяльного мовознавця, який штовхнув совєтське мовознавство на нові шляхи розвитку та на недосяжну висоту.

Що ж говорити таким чином про вартість і характер цих совєтських науковців?

Observator

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Демократична молодь організується.

6 серпня в Шікаґо відбулися величаві установчі збори демократичної молоді. На збори прибуло біля сто осіб молоді і старшого громадянства, яке сомідаризується з демократичною молоддю.

Збори відкрив п. Анатолій Лупко.

П. Анатолій Усенко зачитав обіжник від Централі ОДУМ, після чого розгорнулася досить річева дискусія, в якій присутні численно взяли участь. Першим говорив проф. Ю. Степовий. Він щиросердечно привітав зібраних і висловив глибоке задоволення з приводу повстання такої молодечої організації. Промовець багато говорив про завдання демократичної молоді, зокрема про плекання кращих демократичних традицій наших великих попередників; закликав молодь беззастережно підтримувати Українську Національну Раду та її Виконавчий Орган, як єдиний репрезентант волі укр. народу та єдиний спадкоємець Директорії УНР по смерті сл. п. Головного Отамана С. Петлюри. Другим з черги виступив поет Олекса Рань, що також блискуче висвітлив перед зібраними неоцінимі скарби нашої минувшини, на якій наша молодь мусить виховуватися і яким наслідувати. Потім говорила п. В'юн Галина про славне минуле Спілки Української Молоді на підсовєтській Україні ще до 1929 років і закликала плекати ті бойові традиції наших старших земляків, що загинули в катівнях НКВД та далекому Сибіру. Крім згаданих панів говорили ще п. п. Доценко, Рак, В'юн, Дідик і інші.

По дискусії збори затвердили статут ОДУМ і обрали керівні органи організації. На голову Управи обрано п. Лупко Олександра. Збори закінчилися у великому піднесенні. Предсідник на заключення закликав старше громадянство допомогти нашій молоді в розгортанні культурно-освітньої і виховної праці. Збори закінчилися відспіванням українського гимну.

...Федір Ганнівський

КОРЕЙЦІ В КИЄВІ

Щоб підсилити акцію „в обороні Кореї", совєти спровадили делеґацію „діячів мистецтв героїчної корейської народньо-демократичної республіки" у складі 103 людей. Делеґація найперше прибула до Москви, потім відвідала Ленінград, а згодом приїхала до Києва. У Києві корейці дали три концерти — перший з-поміж них відбувся 8. 7. в театрі ім Шевченка. Місцеві газети відзначили, що „трудящі Києва тепло зустріли посланців корейського народу, який самовіддано бореться за свободу і незалежність"...

ПОВІДОМЛЕННЯ

Український Технічно-Господарський Інститут, Представництво в ЗДА, оцим повідомляє і запрошує Українське Громадянсдво прийняти участь в панахиді і академії присвяченій в сороковий день світлій пам'яти Покійного Інженера Архітекта Сергія Прокоповича **Тимошенка,** бувшого Ректора і Професора Української Господарської Академії і Українського Інституту, дійсного члена Української Вільної Академії Наук в ЗДА, Члена Товариства Українських Інженерів в ЗДА і багатьох інших інституцій.

У влаштованню панахиди і академії приймають участь: Українська Вільна Академія Наук в ЗДА, Українське Наукове Товариство імені Т. Шевченка в ЗДА, Товариство Українських Інженерів в ЗДА, Український Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку, Обєднання б. Вояків Українських Армій в ЗДА та Українська Студентська Громада в ЗДА.

ПРОГРАМА:

Панахида відбудеться в Українській Православній Церкві — 334 Іст 14 Стріт, Ню Йорк, в неділю, дня 20-го серпня після служби Божої по 12 годині.

Академія відбудеться після панахиди під тією самою адресою у великій залі Української Православної Церкви.

Вступ вільний. — Проситься громадянство про чисельну участь.

Комітет.

Вступайте в члени У. Н. Союзу

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

(Нотатки з совєтської преси)

КАМПАНІЯ МИРУ

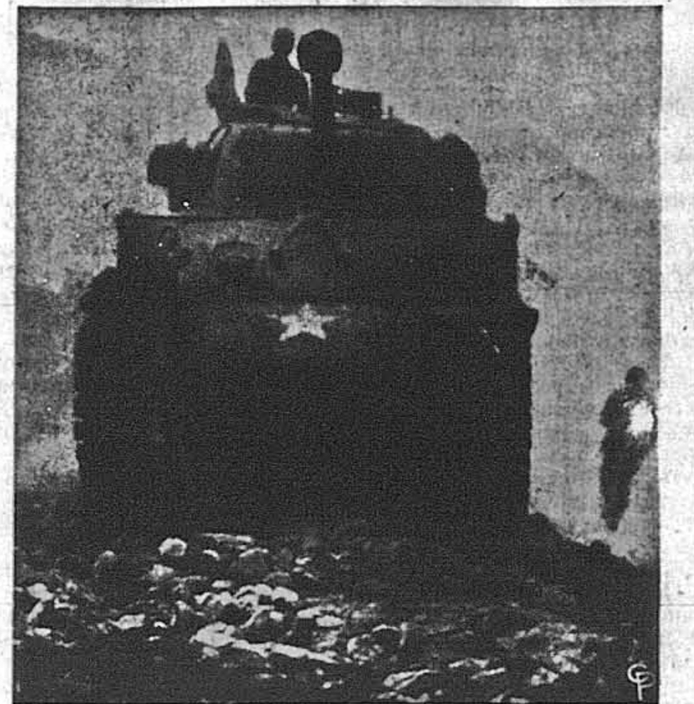
В перших днях липня комуністична адміністрація в Україні розгорнула т. зв. „акцію миру". В межах цієї акції в усіх фабриках, колгоспах, копальнях, школах тощо відбулися віча зі збиранням підписів під стокгольмською відозвою. Всюди виголошувано стандартні промови пор „СССР як воплот миру та демократії у світі", на стінах появилися відповідні транспаренти і пляками. Впродовж кількох днів ударної кампанії в цілому СССР зібрано 56 міл. підписів...

До „кампанії миру" долучено ще й іншу кампанію — протесту проти „аґресії американського уряду проти Кореї". У пресі і на вічах кидано кличі: „Руки геть від Кореї", „Відстоїмо наше щастя, наше майбутнє", „Приборкати паліїв війни", „Український народ голосує за мир" і т. д. „Люди всіх професій — робітники і службовці, інженери і техніки, учені і студенти таврують ганьбою американських паліїв війни, які роблять замах на незалежність корейського народу. В своїх виступах вимагають негайного виводу американських військ з Кореї і припинення воєнних дій проти корейського народу", — писалося в пресових звідомленнях, які змальовували „казьонні" настрої на вічах. Нема сумніву, справжні настрої робітників, селян і службовців були дещо інші, як ті, що їх подавано.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Тейлор" до порту в Ню Йорку дня 22-го серпня:

Древницька Євгенія; Гаврилюк Панас, Агафія; Литвиненко Олекса; Пашків Тіт, Марія, Людмила; Перхач Євген; Біґун Микола, Михайлина, Марта, Андрій, Ярослав, Христина; Булавка Анатолій, Марта, Олег, Богдан; Кришталович Домінік; Музика Василь, Марія, Ірина, Ярослав, Євген; Павлищин Стефанія; Пікулицький Катерина, Станислав; Пліхтяк Юрко; Рибчук Богдан, Марія, Віра; Старанчук Лука, Катерина, Стефан, Романа; Томків Теодор, Бутрей Анна; Дзюбинський Михайло, Марія, Мирослав, Любомир; Федорко Дмитро; Лозинський Михайло, Ерна; Музичин Петро, Марія, Віра, Павло, Михайло.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ТАНК, не зважаючи на бездорожний терен корейських височин ані на ворожі кулі, промощує американським воякам шлях вперед в другому великому протинаступі, який почався на лінії ріки Нактонґ для попередження ворожого генерального наступу.

ТРАНСПОРТИ ДО КОРЕЇ

Кораблі Злучених Держав перевезли досі 40,000 війська, 500,0000 тон військового вантажу і 200,000 барилок нафти на Далекий Схід від часу, коли почалася війна в Кореї. Це виявлено на пресовій конференції в Пентаґоні. Там довідалися кореспонденти ще таке: 85 відсотків людей і матеріялів перевезла Військова Служба Морського Транспорту. Решта перевезено воєнними кораблями або підводами, які остають під командою повітряних сил. Самими повітряними підводами перевезено 2,000 людей і 200 тон найважливішого вантажу.

Висилка пенисилини для вжитку полевих шпиталів у Кореї тепер так наладнана, що вона приходить на місце призначення впродовж чотирьох днів від її надання. Це пізнати по першій посилці, яку закупила команда армії й фльоти в числі 105,000,000 одиниць від Шенлі Лабораторій, в Ню Йорку. Ці припаси вислано з фабрики в Лоренсбурґ, Інд. у віддалі 7,000 миль від побоєвища. Сила теперішньої дози пенисилени зросла вдесятеро від часу її винаходу в 1944 р. Загальна її продукція виносить 17 триліонів одиниць на місяць. В одній дозі находиться 4,000,0000 одиниць.

БРИТАНЦІ ПРИДЕРЖАЛИ ДВОХ ТАЄМНИЧИХ ПАСАЖИРІВ „БАТОРОГО"

Лондон, 17. серпня. — Британські власті в порті Савтгемптон випровадили вчора з корабля „Батори" і придержали двох таємничих американських подорожних. Один з них, Говард Кембел, є звичайним втікачем, що вже раз раніше втікав до Англії і був засуджений на 30 днів ув'язнення. В суді він є занотований як комуніст. Другий подорожний, Нютон, обстоює, що йому не стало в позиченому літаку газоліни і він осів на морю біля першого зустрічного корабля, щоб запевнити собі рятунок в потребі.

ПЕРЕДТЕРМІНОВО ЗВІЛЬНИЛИ 8 ЗАСУДЖЕНИХ НАЦІСТІВ

Франкфурт, Німеччина, 17. серпня. — Аліянтські власті звільнили передтерміново сімох визначних націстів, засуджених на кару ув'язнення за воєнні злочини. Їх звільнено на підставі нового закону, що передбачує полекші у відбуванні кари, якщо поведінка засудженого є бездоганна. З ув'язнення звільнені: Фрідріх Флік, сталевий маґнат гітлерівського Райху, Отто Дітріх, шеф гітлерівської преси, Ріхард Вальтер Дарре, гітлерівський міністер сільського господарства, і прохарчування та п'ятьох „менших риб".

МОЛОТОВ І МАО ДОГОВОРИЛИСЬ В СПРАВІ КОРЕЇ

Гонґ Конґ, 17. серпня. — В поінформованих колах тут заявляють, що совєтський заступник премієра, В'ячеслав Молотов, що від деякого часу перебуває на Далекому Сході, — мав договоритися з китайським комуністичним диктатором — Мао-Це-Тунґом в Пейпінґу щодо Кореї. Згідно з цим договором, Китай мав би післати до Кореї 150,000 своїх військ, якщо б події на фронті загрожували червоним силам. Совєтський Союз зі свого боку зобов'язується забезпечити ці нові комуністичні орди всіми родами зброї.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕНТРАЛІЯ, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 90, подає до відома, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. серпня зараз по Співаній Службі Божій. Кожний член має заплатити свою належитість, а зокрема пригадується, що члени, які отримують „Свободу" мають платити 20 ц. місячно більше ніж досі платили. Член, що не заплатить, наражує себе на суспензу, бо не виконує конвенційної ухвали. — З. Волчанський, предс.; С. Дудун, кас.; І. Чепа, секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членицям і членам, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 20. серпня точно в годині 4. пополудні, в галі У. Н. Дому під ч. 279 Кінґс Гайвей Вест. Є важні справи до полагодження, тому проситься всіх членів прийти на ці збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. „Свобода", від. 194, повідомляє членів, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 9-го вересня, о годині 6. вечером в домівці товариства під ч. 12 Ст. Маркс Плейс (8. вул.) коло 3rd Avenue. З уваги на те, що в місяці серпні ц.р. зборів не буде, щоб облегшити членам вплату внесків до УНСоюзу, фінансовий секретар нашого відділу буде приймати гроші в днях 19 серпня ц.р. від 12 до 3. попол, та 26. серпня ц.р. від год. 11 до 3 попол., в мешканні під ч. 740 Е. 9. вул. між Аве. С і Д. Прохаємо всіх наших членів, що ще не заплатили внесків, щоб вони це конечно зробили в ці два дні, бо залягання з внесками шкодить в першу чергу самим членам. Водночас прохаємо вплатити також доплату на орган „Свободу", бо вона, згідно зі статутом і ухвалою останньої конвенції, є обовязковою. В дні 9. вересня ц. р. на годину скоріше перед зборами товариства, відбудеться засідання управи товариства, на яке запрошуємо всіх членів управи. Призбіралося чимало важних справ до вирішення, тож прохаємо про обовязкову приявність. — Я. Падох, предс.; В. Никифорук, фін. секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 2410. Уроені вороги.

Внаслідок мимовільного віддання себе на ласку, в Ренді задрижало серце з любови.

Вхопивши суху ломаку, він приготовився боронити її навіть жертвою свого життя.

Міжтим Великий Луї мав свої клопоти цілу ніч. З природи трус, незвичайні голоси наповнили його острахом.

Коли зівяла галузя зашуміла під подувом легкого вітру, Луї здавалося, що його хтось нападає.